

Amsterdam, 13 Aug. 2001

Beste Ronald, je kaart (eigenlijk.. je Card") met de bevestiging van de ontvangst van het boek van Prof. Scruton, troffen we aan bij onze terugkeer in Amsterdam nadat we de maand juli in Noord Italië vertoefd hebben.

Je schreef dat je je ⁱⁿ over het fenomeen reïncarnatie verdiepte. De misvatting hier in Westen is dat men aan begrip "de troost van de terugkeer" toekent.

De reïncarnatie in de hindoe opvatting is een straf. Door een reïncarnatie word je niet toegeestaan de SAMSara te doorbreken. Enfin lees zelf maar in de tekst van de 2 mail die ik in juni 2000 stuurde naar Duncan & Mariët Dirkzwager, die als backpackers door onder meer India en Nepal reisden en verbaasd waren dat ze mochten deelnemen aan de rituelen bij het huwelijk van een pasther, om Darsan te ontvangen. Wanneer ze in wijellhaar weer want dan ontvang ik ook van jou Darsan, zoals ook het kroonprinselijk paar ontvangt heeft. Zomaar stuur ik je ook een kopie v.l. gedateerde brief aan Onno & Els Verhorst. Ik denk best wel aan je Aad Dirkzwager.

Lieve & beste Globetrotters, Vera en ik hebben het voorrecht gehad om onlangs in de geest door Nepal te reizen zonder de lichamelijke vermoeienissen te ondervinden die met zo'n reis gepaard gaan, dankzij jullie boeiend verslaggeving over slapen onder vieze dekens, niet wassen, hoogte-ziekte, blaren onder de voeten etc.etc. Kennelijk weegt de reiservaring van het aanschouwen van het overweldigende natuurschoon en het er doorheen wandelen, op tegen de ongemakken. Waarom doet een mens uit het westen dat? Hebben jullie een 'mission statement'? Hebben jullie misschien al twintig heidenen bekeerd tot het Christendom? Of zijn jullie op zoek naar het kwaad in de wereld om het uit de wereld te bannen? Of verspreiden jullie de blijde boodschap dat de volkeren, die op jullie je pad tegenkomen, Nederlandse producten moeten kopen, maar vooral kaas. Ik weet het, ik OH maar wat. Maar toch interessant om de vraag aan de orde te stellen. Misschien ligt het antwoord en de rechtvaardiging van jullie vlucht uit de prestatie maatschappij in de uitspraak van Baudelaire: **'Ce sont les vrais voyageurs qui partent pour partir.'**

Laat mij trachten om een, door mij ontdekte, leemte in jullie kennis op te vullen door een kleine bijdrage te leveren in de vorm van een kort exposé over de hindoe godsdienst. Nu dan: Zoals bij iedere religie pogen de Hindoes ook om het raadsel van de schepping te ontsluiten. De veda's, heilige hymnes in archaïsch Sanskriet uit ongeveer 1500 tot 900 v.C., geven niet een beeld van een goedertieren ^{* de} schepper maar leggen, als de zangers van de veda's ^{* die} de straling van deze wereld bezingen, het ontzag van de mens tegenover de schepping vast. De objecten van hun verering waren *deva's* (verwant met het Latijnse *deus* = god), afgeleid van het oud Sanskritisch woord *div*, dat helder licht betekent. Goden waren wezens die licht uitstraalden. Het stralende karakter van hun wereld heeft van meet af aan indruk gemaakt op de hindoes. Hoe de wereld ooit was ontstaan of hoe ze zou eindigen was in het licht van de straling van de zichtbare wereld een futiliteit.

De Vedische hymnen leveren ons een geologie van namen, mythen en legenden over, die niet wordt verduisterd door de mysteriën van oorsprong en einddoel. Over alles schijnt een schitterende straling die de visie van de hindoe verlicht. De vuurgod is alomtegenwoordig. Het offervuur was een boodschapper die de verteerde offergave naar de goden zond. Benares, het doel van de pelgrim, is de stad van het licht. De god Agni (wat vuur betekent en verwant is aan het Latijnse *ignis*) heette de priester der goden en de god der priesters. De god die vuur en licht maakt, maakt ieder zien mogelijk. De gelovige wordt niet geheiligd door de daad van bekering, door een spirituele verandering, maar door de simpele handeling van het zien, in Hindi aangeduid met het woord *darsan*. Een hindoe gaat niet zozeer naar een tempel om te 'vereren' maar om '*darsan*', om het beeld van de godheid te zien. Elk van de steden die aan elk van de duizende goden zijn gewijd biedt haar eigen speciale *darsan*: Benares voor de *darsan* van de heer Visvanath, het hooggebergte van de Himalaja voor de *darsan* van Vishnu of een heuveltop in de buurt voor de *darsan* van een plaatselijke god. In het leven van de hindoe belichaamt de zoektocht naar het zien een groot deel van datgene wat karakteristiek is voor zijn godsdienst. De hindoe wordt begoocheld door een visie van het heilige, niet alleen van heilige mensen, maar ook van plaatsen, zoals de toppen van de Himalaja, waar de goden wonen of van de Ganges, die van de Hemel naar de Aarde stroomt, of van de talloze onopvallende plekken waar goden of godinnen of niet bezongen helden blijk hebben gegeven van hun goddelijke aard. De hindoe-pelgrims verplaatsen zich honderden kilometers, uitsluitend om een andere *darsan* te krijgen. Volgens de hindoes 'geeft' de godheid of een heilige geest of plaats of beeld *darsan*, en 'nemen' de mensen *darsan*. In geen enkele westerse godsdienst lijkt hier een parallel van te bestaan.

De werking van *darsan* is tweeledig. Als de gelovige de god ziet, ziet de god dus ook de gelovige en maken de twee contact via hun ogen. Tal van goden, zoals Shiva en Ganesha, dragen midden op hun voorhoofd een derde oog. Brahma, de Duizend Ogen, heeft regelmatig vier hoofden, om tegelijkertijd in alle richtingen te kunnen kijken en soms draagt hij op zijn hele lichaam ogen als de vlekken van een luipaard.

Voor de hindoe werd zien een vorm van aanraken. In de *brahmana*'s, de heilige priester teksten die aan de veda's zijn toegevoegd, heet het: 'Het oog is de waarheid. Als twee mensen onenigheid met elkaar hebben, dienen we hem te geloven die heeft gezegd: "Ik heb het gezien" en niet degene die heeft gezegd: "Ik heb het gehoord." ' Het 'zien' bracht de hindoe heiligheid en bevrediging; de westerse godsdiensten (jodendom, christendom en islam) openbaarden zich daarentegen via het Woord. 'In den beginne was het Woord en het Woord was God.' 'En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond vol van genade en waarheid.' De westerse godsdienstige tradities stonden argwanend tegenover het *geziene*, tegenover het beeld en de Protestantse Reformatie baseerde een hele theologie op deze argwaan jegens ieder beeld.

De westerse godsdiensten gaan uit van de idee dat **Eén** – Eén God, Eén Boek, Eén Zoon, Eén Kerk, Eén natie onder God- beter is dan **vele**. De hindoe verblind door de wonderbaarlijke diversiteit van de schepping, kon het niet op deze wijze zien. Voor een zo veelvuldige wereld gold: hoe méér goden, hoe beter! Hoe kon één enkele god zo'n gevarieerde schepping verklaren? De verering van één god per moment, vormde een omschrijving van de wijze waarop de hindoe vol ontzag de wonderen van de schepping bezag. De heersende democratie onder de hindoe-goden stond de gelovige toe zijn *darsan* per moment op één specifieke god te richten. Die god was niet boven alle andere verheven. In deze tolerante, voortdurende aangroeiende gemeenschap van goden en godinnen was ieder godheid bereid op zijn of haar beurt de *darsan* van de gelovige in ontvangst te nemen. Er was geen sprake van de valse jalousie van de Griekse goden en godinnen, wier verderfelijke trots en naijver, de inspiratiebron van de Homerische epiek vormde. En hoe anders was de soevereine Schepper-God van de Hebreeërs, Christenen en Moslims. 'Want ik de Here, uw God, ben een naijverige God.' Vishnu, Shiva en Devi worden daarentegen **tijdelijk** gezien als schepper, in standhouder en oppermacht, ieder omringd door een melkweg van mindere goden. Het wekt nauwelijks verbazing dat de van ontzag vervulde hindoes nooit één enkele, toonaangevende Schepper-God hebben gecreëerd.

De hindoes zochten en vonden dan wel de vertroosting van de mythe in hun talloze gemeenschappen van goden en godinnen, echter ze hebben zichzelf nooit de vertroosting van het dogma gegund.

Voor de hindoe betekende de schepping niet het begin van de wonderbaarlijke wereld. Ze was eerder een amputatie, een desintegratie van de oorspronkelijke **Eenheid**. In zijn ogen was de schepping niet zozeer de uitdrukking van een rationele, goedertieren Maker van wonderbaarlijke, nieuwe vormen als wel een fragmentering van de 'eenheid van de natuur' in talloze beperkte vormen. De hindoe zag de schepping van onze wereld als 'de zelfbeperking van het transcendente.' Voor de hindoe had het hele begrip 'schepping' een tegengestelde betekenis. In plaats van het niets tot alles om te vormen, brak de schepping volgens de hindoe alles wat bestond in talloze onvolmaakte fragmenten uiteen. De hindoe verlangde terug naar de **Eenheid**, die er in het begin was geweest en streefde naar een herintegratie van de natuur. De cycli van geboorte en dood vormen een voortzetting van die desintegrerende kracht van de schepping. Samsara, de verhuizing van de ziel van het ene leven naar het andere, was een voortzetting van het isolement van het individu

De talrijke hindoesekten vonden zo hun eigen methoden om een antwoord op het raadsel van de schepping te vinden. De Jaina's vonden de krachten der natuur goed genoeg, zoals bezongen door een negende eeuwse dichter:

Geen enkel afzonderlijk wezen was bekwaam genoeg om deze wereld te maken.

Want hoe kan een immateriële god iets scheppen wat materieel is?

Hoe zou God de wereld zonder enig grondstof hebben kunnen maken?

Als u zegt dat hij die (de grondstof) eerst heeft gemaakt en daarna de wereld, staat u tegenover een eindeloze regressie.

Als u verklaart dat deze grondstof langs natuurlijke weg ontstond, vervalt u in een andere fout,

want dan had het hele universum zijn eigen schepper geweest kunnen zijn en op een even natuurlijke wijze kunnen ontstaan.

Als God de wereld heeft geschapen door een daad van zijn eigen wil, zonder grondstof,

dan heeft hij het alleen met zijn eigen wil gedaan en met niets anders –en wie zou zo'n dwaasheid geloven?

Als hij zo volmaakt en volledig is, hoe had de wil tot scheppen dan bij hem kunnen postvatten.

Terwijl de doelstelling van de christelijke gelovige het 'eeuwige leven' is, is die van de hindoe het ongedaan maken van zijn eigen schepping. Yoga, ofwel '**eenheid**', is de gedisciplineerde poging de schepping teniet te doen en terug te keren tot de volmaakte **Eenheid** die bij de schepping was gefragmenteerd. (Bronvermelding: De Scheppende mens van Daniel Boorstin)

Jullie zien dat ik ook lange e-mails kan sturen. Past het bovenstaande in de door jullie geconstateerde geloofsbelevens van de hindoe in Nepal? Geniet van het avontuur Vera & Aadje